

RECOMANDĂRI

RECOMANDAREA (UE) 2023/681 A COMISIEI

din 8 decembrie 2022

privind drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate care fac obiectul arestării preventive și privind condițiile materiale de detenție

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 292,

întrucât:

- (1) În conformitate cu articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea Europeană se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Articolele 1, 4 și 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) prevăd că demnitatea umană este inviolabilă și trebuie respectată și protejată, că nimeni nu poate fi supus torturii sau pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și că orice persoană are dreptul la libertate și siguranță. Articolele 7 și 24 din cartă consacră dreptul la viața de familie și drepturile copilului. Articolul 21 din cartă prevede că nimeni nu poate face obiectul discriminării. Articolele 47 și 48 din cartă recunosc dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, precum și prezumția de nevinovăție și dreptul la apărare. Articolul 52 din cartă prevede că orice restrângere a exercițiului drepturilor fundamentale recunoscute în aceasta trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți, precum și principiile necesității și proporționalității.
- (2) Statele membre au deja obligații juridice în temeiul instrumentelor existente ale Consiliului Europei privind drepturile omului și interzicerea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante, în special Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), protocoalele la această convenție, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987. În plus, toate statele membre sunt părți la Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (UNCAT).
- (3) De asemenea, trebuie luate în considerare o serie de instrumente fără caracter juridic obligatoriu care se referă în mod specific la drepturile persoanelor care au fost private de libertate, în special: la nivelul Organizației Națiunilor Unite – Normele minime privind tratamentul deținuților (regulile minime privind tratamentul deținuților) și normele minime standard privind măsurile neprivative de libertate (normele de la Tokyo); la nivelul Consiliului Europei – Recomandarea Rec (2006)2-Rev privind normele penitenciare europene, Recomandarea Rec 2006)13 privind detenția provizorie, condițiile în care are loc și instituirea unor garanții împotriva abuzurilor, Recomandarea CM/Rec (2017)3 referitoare la normele europene privind sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate, Recomandarea CM/Rec (2014)4 privind monitorizarea electronică, Recomandarea CM/Rec (2010) 1 referitoare la normele Consiliului Europei privind probațiunea și Cartea albă privind supra-aglomerarea închisorilor.
- (4) În plus, există alte instrumente care vizează grupuri specifice de persoane private de libertate, în special: la nivelul Organizației Națiunilor Unite – Normele pentru protecția minorilor privați de libertate și Normele privind tratamentul femeilor deținute și măsurile neprivative de libertate pentru infractoare (regulile Bangkok), Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului (CDC); la nivelul Consiliului Europei – Recomandarea CM/Rec (2008) 11 privind normele europene pentru infractorii minori care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri, Recomandarea CM/Rec (2018)5 privind copiii cu părinți deținuți și Recomandarea CM/Rec (2012)12 privind deținuții străini; la nivel internațional neguvernamental – Principiile privind aplicarea dreptului internațional în domeniul drepturilor omului în legătură cu orientările sexuale și identitatea de gen (Principiile de la Yogyakarta), elaborate de Comisia Internațională a Juriștilor și de Serviciul Internațional pentru Drepturile Omului.

- (5) Curtea de Justiție a Uniunii Europene a recunoscut, în hotărârea Aranyosi/Căldăraru și în hotărârile ulterioare ⁽¹⁾, importanța condițiilor de detenție în contextul recunoașterii reciproce și al aplicării Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului ⁽²⁾ privind mandatul european de arestare. Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat, de asemenea, cu privire la impactul condițiilor precare de detenție asupra funcționării mandatului european de arestare ⁽³⁾.
- (6) În concluziile Consiliului din decembrie 2018 privind promovarea recunoașterii reciproce prin consolidarea încrederii reciproce, statele membre au fost încurajate să utilizeze măsuri alternative detenției în vederea reducerii populației din centrele lor de detenție, promovând astfel obiectivul reabilitării sociale și oferind în același timp un răspuns faptului că încrederea reciprocă este adesea împiedicată de condițiile precare de detenție și de problema suprapopulării penitenciarelor ⁽⁴⁾.
- (7) În concluziile Consiliului din decembrie 2019 privind alternativele la detenție, statele membre s-au angajat să întreprindă mai multe acțiuni în domeniul detenției la nivel național, cum ar fi adoptarea de măsuri alternative la detenție ⁽⁵⁾.
- (8) În concluziile Consiliului din iunie 2019 privind prevenirea și combaterea radicalizării în închisori și soluționarea problemei infractorilor teroriști și extremiști violenți după eliberare, statele membre s-au angajat urgent să ia măsuri eficiente în acest domeniu ⁽⁶⁾.
- (9) Timp de mai mulți ani, Parlamentul European a îndemnat Comisia să ia măsuri pentru a aborda problema condițiilor materiale din închisori și să se asigure că arestarea preventivă rămâne o măsură excepțională, care să fie utilizată în conformitate cu prezumția de nevinovăție. Această solicitare a fost reiterată în raportul Parlamentului European referitor la mandatul european de arestare ⁽⁷⁾.
- (10) La cererea Comisiei și prin intermediul finanțării oferite de aceasta, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a elaborat o bază de date privind condițiile de detenție, care a fost lansată în decembrie 2019 și care este accesibilă publicului ⁽⁸⁾. În baza de date privind detenția în materie penală, agenția colectează informații privind condițiile de detenție din toate statele membre. Pe baza standardelor naționale, internaționale și ale Uniunii, a jurisprudenței și a rapoartelor de monitorizare, baza de date oferă informații cu privire la anumite aspecte esențiale ale condițiilor de detenție, inclusiv spațiul celulei, condițiile sanitare, accesul la asistență medicală și protecția împotriva violenței.
- (11) Statisticile disponibile privind mandatul european de arestare demonstrează că, din 2016, statele membre au refuzat sau au amânat executarea din motive legate de un risc real de încălcare a drepturilor fundamentale în aproape 300 de cazuri, inclusiv din cauza unor condiții materiale de detenție inadecvate ⁽⁹⁾.
- (12) Autoritățile judiciare naționale au solicitat orientări mai concrete cu privire la modul de tratare a unor astfel de cazuri. Problemele identificate de practicieni se referă la lipsa de armonizare, dispersie și lipsa de claritate a standardelor de detenție în întreaga Uniune, ceea ce reprezintă o provocare pentru cooperarea judiciară în materie penală ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Hotărârea Curții de Justiție din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Hotărârea Curții de Justiție din 25 iulie 2018, Generalstaatsanwaltschaft, C-220/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:589 și Hotărârea Curții de Justiție din 15 octombrie 2019, Dumitru-Tudor Dorobanțu, C-128/18, ECLI:EU:C:2019:857.

⁽²⁾ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO L 190, 18.7.2002, p. 1).

⁽³⁾ Bivolaru și Moldovan/Franța, Hotărârea din 25 martie 2021, 40324/16 și 12623/17.

⁽⁴⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14540-2018-INIT/ro/pdf>

⁽⁵⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14075-2019-INIT/en/pdf>

⁽⁶⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9727-2019-INIT/ro/pdf>

⁽⁷⁾ 2019/2207 (INI), astfel cum a fost adoptat la 20 ianuarie 2021.

⁽⁸⁾ Accesați site-ul <https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention>

⁽⁹⁾ Perioada acoperită 2016-2019. Pentru informații suplimentare, a se vedea: https://ec.europa.eu/info/publications/replies-questionnaire-quantitative-information-practical-operation-european-arrest-warrant_en

⁽¹⁰⁾ Cea de a noua rundă de evaluări reciproce și concluziile Conferinței la nivel înalt privind mandatul european de arestare, organizată de președinția germană a Consiliului Uniunii Europene în septembrie 2020.

- (13) Jumătate dintre statele membre care au furnizat Comisiei statistici cu privire la populațiile aflate în detenție au indicat că se confruntă cu o problemă de suprapopulare în centrele lor de detenție, care au o rată de ocupare de peste 100 %. Utilizarea excesivă sau inutilă și durata arestului preventiv contribuie, de asemenea, la fenomenul suprapopulării în centrele de detenție, ceea ce subminează grav îmbunătățirea condițiilor de detenție.
- (14) Există divergențe substanțiale între statele membre în ceea ce privește aspecte importante ale arestării preventive, cum ar fi utilizarea arestului preventiv ca soluție de ultimă instanță și revizuirea deciziilor privind detenția premergătoare procesului ⁽¹¹⁾. Termenul maxim pentru arestarea preventivă diferă, de asemenea, de la un stat membru la altul, variind de la mai puțin de 1 an la peste 5 ani ⁽¹²⁾. În 2020, durata medie a arestării preventive în diferitele state membre a variat de la 2 luni la 13 luni ⁽¹³⁾. Numărul persoanelor aflate în arest preventiv ca procent din numărul total de deținuți variază, de asemenea, în mod semnificativ de la un stat membru la altul, de la mai puțin de 10 % la peste 40 % ⁽¹⁴⁾. Astfel de divergențe majore par nejustificate într-un spațiu european comun de libertate, securitate și justiție.
- (15) Rapoartele recente ale Comitetului pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante al Consiliului Europei atrag atenția asupra persistenței anumitor probleme grave în unele state membre, cum ar fi relele tratamente, caracterul inadecvat al centrelor de detenție, precum și lipsa unor activități semnificative și a furnizării adecvate de asistență medicală.
- (16) În plus, Curtea Europeană a Drepturilor Omului continuă să constate că statele membre încalcă articolul 3 sau 5 din CEDO în contextul detenției.
- (17) Având în vedere numărul mare de recomandări elaborate de organizațiile internaționale în ceea ce privește detenția în materie penală, este posibil ca judecătorii și procurorii din statele membre care trebuie să evalueze condițiile de detenție înainte de a lua decizii – în contextul unui mandat european sau național de arestare – să nu aibă întotdeauna un acces ușor la aceste recomandări.
- (18) În interiorul Uniunii și al spațiului de libertate, securitate și justiție, sunt necesare standarde minime specifice, aplicabile în egală măsură sistemelor de detenție ale tuturor statelor membre, pentru a consolida încrederea reciprocă între statele membre și a facilita recunoașterea reciprocă a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare.

⁽¹¹⁾ A se vedea: Direcția-Generală Justiție și Consumatori, *Dreptul persoanelor suspectate sau acuzate pe durata arestului preventiv (studiu exploratoriu): raport final*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/293366>; Direcția-Generală Justiție și Consumatori, *Dreptul persoanelor suspectate sau acuzate pe durata arestului preventiv (studiu exploratoriu). Anexa 2, Fișe privind situația din fiecare țară*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/184080>

⁽¹²⁾ Mai puțin de 1 an în Austria, Germania, Danemarca, Estonia, Letonia, Suedia și Slovacia; între 1 an și 2 ani în Bulgaria, Grecia, Lituania, Malta, Polonia și Portugalia; între 2 și 5 ani în Cehia, Franța, Spania, Croația și Ungaria; peste 5 ani în Italia și România; fără limită de timp în Belgia, Cipru, Finlanda, Irlanda, Luxemburg, Țările de Jos.

⁽¹³⁾ În 2020, de la puțin sub 2 luni și jumătate în Malta la aproape 13 luni în Slovenia. Media în fiecare stat membru: Austria: 2,9 luni; Bulgaria: 6,5 luni; Cehia: 5,1 luni; Estonia: 4,7 luni; Finlanda: 3,7 luni; Grecia: 11,5 luni; Ungaria: 12,3 luni; Irlanda: 2,5 luni; Italia: 6,5 luni; Lituania: 2,8 luni; Luxemburg: 5,2 luni; Malta: 2,4 luni; Țările de Jos: 3,7 luni; Portugalia: 11 luni; România: 5,3 luni; Slovacia: 3,9 luni; Slovenia: 12,9 luni; Spania: 5,9 luni. Nu au fost disponibile date aferente anului 2020 pentru Belgia, Danemarca, Franța, Letonia, Polonia, Germania, Croația, Cipru și Suedia.

⁽¹⁴⁾ Mai puțin de 10 % în Bulgaria, Cehia și România și peste 45 % în Luxemburg în 2019.

- (19) Pentru a consolida încrederea reciprocă a statelor membre în sistemele lor de justiție penală și, astfel, pentru a îmbunătăți recunoașterea reciprocă a deciziilor în materie penală, în special s-au adoptat șase măsuri privind drepturile procedurale în cadrul procedurilor penale, și anume Directivele 2010/64/UE ⁽¹⁵⁾, 2012/13/UE ⁽¹⁶⁾, 2013/48/UE ⁽¹⁷⁾, (UE) 2016/343 ⁽¹⁸⁾, (UE) 2016/800 ⁽¹⁹⁾ și (UE) 2016/1919 ⁽²⁰⁾ ale Parlamentului European și ale Consiliului, precum și Recomandarea Comisiei din 27 noiembrie 2013 privind garanțiile procedurale pentru persoanele vulnerabile suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale ⁽²¹⁾. Aceste măsuri au scopul de a asigura respectarea drepturilor procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate în cadrul procedurilor penale, inclusiv în cazul în care se impune arestarea preventivă. În acest scop, aceste directive conțin garanții procedurale specifice pentru persoanele suspectate și acuzate care sunt private de libertate. Directiva (UE) 2016/800 conține dispoziții specifice privind condițiile de arestare preventivă a copiilor; acestea au scopul de a le proteja bunăstarea în cazul în care fac obiectul unei astfel de măsuri coercitive. Este necesar să se completeze standardele privind drepturile procedurale stabilite în aceste directive și în recomandarea din 2013, precum și, în cazul Directivei (UE) 2016/800, standardele relevante privind condițiile materiale de detenție pentru copiii care fac obiectul arestării preventive.
- (20) Comisia urmărește să consolideze standardele minime stabilite în cadrul Consiliului Europei și să se bazeze pe acestea, precum și pe jurisprudența Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului. În acest scop, este necesar să se ofere o imagine de ansamblu a standardelor minime selectate pentru drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate care fac obiectul arestării preventive și a condițiilor materiale de detenție în domeniile-cheie prioritare pentru cooperarea judiciară în materie penală între statele membre.
- (21) În ceea ce privește drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și acuzate care fac obiectul arestării preventive, orientările din prezenta recomandare ar trebui să acopere standarde esențiale privind utilizarea arestării preventive ca măsură de ultimă instanță și alternative la detenție, motivele arestării preventive, cerințe privind luarea deciziilor de către autoritățile judiciare, revizuirea periodică a arestării preventive, audierea persoanelor suspectate sau acuzate în vederea pronunțării deciziilor de arestare preventivă, căi de atac eficiente și dreptul la o cale de atac, durata arestării preventive și recunoașterea timpului petrecut în arest preventiv în sensul deducerii acestuia din pedeapsa definitivă.
- (22) În ceea ce privește condițiile materiale de detenție, ar trebui oferite orientări cu privire la standardele esențiale în domeniul cazării, al repartizării deținuților, al igienei și salubrității, al nutriției, al regimurilor de detenție în ceea ce privește exercițiile și activitățile în afara celulelor, al muncii și educației, al asistenței medicale, al prevenirii violenței și a relexelor tratamente, al contactului cu lumea exterioară, al accesului la asistență juridică, al procedurilor de solicitare și de depunere a plângerilor, precum și al inspecțiilor și monitorizării. În plus, ar trebui furnizate orientări cu privire la protejarea drepturilor persoanelor pentru care privarea de libertate constituie o situație de vulnerabilitate deosebită, cum ar fi femeile, copiii, persoanele cu handicap sau cu afecțiuni grave de sănătate, persoanele LGBTIQ și resortisanții străini, precum și cu privire la prevenirea radicalizării în închisori.

⁽¹⁵⁾ Directiva 2010/64/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 octombrie 2010 privind dreptul la interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale (JO L 280, 26.10.2010, p. 1).

⁽¹⁶⁾ Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO L 142, 1.6.2012, p. 1).

⁽¹⁷⁾ Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (JO L 294, 6.11.2013, p. 1).

⁽¹⁸⁾ Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO L 65, 11.3.2016, p. 1).

⁽¹⁹⁾ Directiva (UE) 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (JO L 132, 21.5.2016, p. 1).

⁽²⁰⁾ Directiva (UE) 2016/1919 a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2016 privind asistența juridică gratuită pentru persoanele suspectate și persoanele acuzate în cadrul procedurilor penale și pentru persoanele căutate în cadrul procedurilor privind mandatul european de arestare (JO L 297, 4.11.2016, p. 1).

⁽²¹⁾ JO C 378, 24.12.2013, p. 8.

- (23) Arestarea preventivă ar trebui utilizată întotdeauna ca măsură de ultimă instanță, pe baza unei evaluări de la caz la caz. Ar trebui să se pună la dispoziție și să se aplice, ori de câte ori este posibil, o gamă cât mai largă de măsuri mai puțin restrictive, alternative la detenție (măsuri alternative). Statele membre ar trebui, de asemenea, să se asigure că deciziile de arestare preventivă nu sunt discriminatorii și nu sunt impuse în mod automat persoanelor suspectate și acuzate pe baza anumitor caracteristici, cum ar fi cetățenia străină.
- (24) Condițiile materiale adecvate de detenție sunt fundamentale pentru protejarea drepturilor și a demnității persoanelor private de libertate și pentru prevenirea încălcării interdicției torturii și a tratamentului inuman sau degradant al pedepselor (rele tratamente).
- (25) Pentru a asigura standarde adecvate de detenție, statele membre ar trebui să ofere fiecărui deținut un spațiu personal minim de locuit, în conformitate cu recomandările Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.
- (26) În cazul în care persoanele sunt private de libertate, acestea sunt deosebit de vulnerabile la violență și la rele tratamente, precum și la izolare socială. Din motive de siguranță și pentru a le sprijini reintegrarea socială, repartizarea și separarea deținuților ar trebui să țină seama de diferențele dintre regimurile de detenție, precum și de necesitatea ca deținuții aflați în situații de vulnerabilitate deosebită să fie protejați de abuzuri.
- (27) Regimurile de detenție nu ar trebui să limiteze în mod nejustificat libertatea de circulație a deținuților în interiorul centrului de detenție și accesul acestora la exerciții fizice, spații în aer liber, precum și activități semnificative și interacțiune socială, pentru a le permite să își mențină sănătatea fizică și mentală și a se promova reintegrarea lor socială.
- (28) Victimele infracțiunilor comise în detenție au adesea acces limitat la justiție, fără a aduce atingere obligației statelor de a prevedea căi de atac eficiente în cazurile în care drepturile lor au fost încălcate. În conformitate cu obiectivele Strategiei UE privind drepturile victimelor (2020-2025), se recomandă ca statele membre să asigure căi de atac eficiente pentru încălcarea drepturilor deținuților, precum și măsuri de protecție și sprijin. Asistența juridică și mecanismele de depunere a cererilor și a plângerilor ar trebui să fie ușor accesibile, confidentiale și eficiente.
- (29) Statele membre ar trebui să țină seama de nevoile speciale ale anumitor grupuri de deținuți, inclusiv femeile, copiii, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap sau cu afecțiuni grave de sănătate, persoanele LGBTIQ, persoanele cu origine rasială sau etnică minoritară și resortisanții străini, în toate deciziile legate de detenția lor. În special, în cazul în care copiii sunt deținuți, interesul superior al copilului trebuie să fie întotdeauna considerat primordial.
- (30) În ceea ce privește infractorii teroriști și extremiști violenți, statele membre ar trebui să ia măsuri eficiente pentru a preveni radicalizarea în închisori și pentru a pune în aplicare strategii de reabilitare și reintegrare, având în vedere riscul pe care îl reprezintă infractorii teroriști și extremiști violenți sau infractorii radicalizați în timpul perioadei de detenție, precum și faptul că unii dintre acești infractori vor fi eliberați în termen scurt.
- (31) Prezenta recomandare oferă doar o imagine de ansamblu a standardelor selectate și ar trebui să fie luată în considerare în lumina orientărilor mai detaliate furnizate în standardele Consiliului Europei și în jurisprudența Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului și fără a aduce atingere acestora. Recomandarea nu aduce atingere legislației în vigoare la nivelul Uniunii și nici evoluțiilor viitoare ale acesteia. De asemenea, nu aduce atingere interpretării cu valoare de autoritate a dreptului Uniunii care poate fi dată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene.
- (32) Prezenta recomandare ar trebui, de asemenea, să faciliteze executarea mandatelor europene de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI, precum și recunoașterea hotărârilor judecătorești și executarea pedepselor în temeiul Deciziei-cadru 2008/909/JAI a Consiliului ⁽²²⁾ privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești care impun pedepse sau măsuri privative de libertate.

⁽²²⁾ Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană (JO L 327, 5.12.2008, p. 27).

- (33) Prezenta recomandare respectă și promovează drepturile fundamentale recunoscute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. În special, prezenta recomandare urmărește să promoveze respectarea demnității umane, a dreptului la libertate, a dreptului la viața de familie, a drepturilor copilului, a dreptului la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, precum și a prezumției de nevinovăție și a dreptului la apărare.
- (34) Trimiterile din prezenta recomandare la măsuri adecvate pentru a asigura accesul efectiv la justiție al persoanelor cu handicap ar trebui înțelese în lumina drepturilor și obligațiilor care decurg din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap la care Uniunea Europeană și toate statele sale membre sunt părți. În plus, ar trebui să se asigure faptul că, în cazul în care persoanele cu handicap sunt private de libertate în cadrul procedurilor penale, acestea au dreptul, în condiții egale cu celelalte persoane, la garanții în conformitate cu dreptul internațional al drepturilor omului și sunt tratate în conformitate cu obiectivele și principiile Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, inclusiv prin asigurarea unor amenajări corespunzătoare pentru nevoi speciale și prin asigurarea accesibilității.

ADOPTĂ PREZENTA RECOMANDARE:

OBIECTIVUL RECOMANDĂRII

- (1) Prezenta recomandare stabilește orientări destinate statelor membre, pe baza cărora acestea să ia măsuri eficiente, adecvate și proporționale pentru a consolida drepturile tuturor persoanelor suspectate și acuzate în cadrul procedurilor penale care sunt private de libertate, în ceea ce privește atât drepturile procedurale ale persoanelor care fac obiectul arestării preventive, cât și condițiile materiale de detenție, pentru a se asigura că persoanele care fac obiectul privării de libertate sunt tratate cu demnitate, că drepturile lor fundamentale sunt respectate și că sunt private de libertate numai ca măsură de ultimă instanță.
- (2) Prezenta recomandare consolidează standardele stabilite în cadrul politicilor existente la nivel național, la nivelul Uniunii și la nivel internațional privind drepturile persoanelor private de libertate în urma procedurilor penale. Aceste standarde sunt de o importanță majoră în cadrul cooperării judiciare în materie penală între statele membre.
- (3) Statele membre pot extinde orientările stabilite prin prezenta recomandare pentru a oferi un nivel mai ridicat de protecție. Un astfel de nivel mai ridicat de protecție nu ar trebui să constituie un obstacol în calea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești pe care aceste orientări vizează să o faciliteze. Nivelul de protecție nu trebuie să fie inferior standardelor prevăzute de cartă și de convenție, astfel cum sunt interpretate de jurisprudența Curții de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului.

DEFINIȚII

- (4) În temeiul prezentei recomandări, prin „arestare preventivă” ar trebui să se înțeleagă orice perioadă de detenție a unei persoane suspectate sau acuzate în cadrul unor proceduri penale dispuse de o autoritate judiciară înainte de condamnare. Aceasta nu ar trebui să includă privarea inițială de libertate de către un agent de poliție sau de asigurare a respectării legii (sau de către orice altă persoană autorizată să acționeze) în scopul interogării sau al securizării persoanei suspectate sau acuzate până la luarea unei decizii privind arestarea preventivă.
- (5) În temeiul prezentei recomandări, „măsurile alternative” ar trebui înțelese ca măsuri mai puțin restrictive ca alternativă la detenție.
- (6) În temeiul acestei recomandări, termenul „deținut” ar trebui înțeles ca incluzând persoanele private de libertate aflate în arest preventiv și persoanele condamnate care execută o pedeapsă cu închisoarea. Prin „centru de detenție” ar trebui să se înțeleagă orice penitenciar sau alt centru de cazare a deținuților, astfel cum este definit în prezenta recomandare.
- (7) În temeiul prezentei recomandări, prin „copil” ar trebui să se înțeleagă o persoană cu vârsta sub 18 ani.

- (8) În temeiul prezentei recomandări, prin „tânăr adult” ar trebui să se înțeleagă o persoană cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani.
- (9) În temeiul prezentei recomandări, termenul „persoane cu handicap” ar trebui înțeles în conformitate cu articolul 1 din Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap ca incluzând persoanele care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale pe termen lung care, în interacțiune cu diferite bariere, pot împiedica participarea lor deplină și efectivă la viața socială în condiții de egalitate cu ceilalți.

PRINCIPII GENERALE

- (10) Statele membre ar trebui să utilizeze arestarea preventivă numai ca măsură de ultimă instanță. Ar trebui preferate măsurile alternative detenției, în special în cazul în care infracțiunea este pasibilă numai de o pedeapsă cu închisoarea de scurtă durată sau în cazul în care autorul infracțiunii este un copil.
- (11) Statele membre ar trebui să se asigure că deținuții sunt tratați cu respect și demnitate și în conformitate cu obligațiile lor respective în materie de drepturi ale omului, inclusiv interzicerea torturii și a tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante, astfel cum se prevede la articolul 3 din Convenția europeană a drepturilor omului și la articolul 4 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- (12) Statele membre sunt încurajate să gestioneze detenția astfel încât să faciliteze reintegrarea socială a deținuților, în vederea prevenirii recidivei.
- (13) Statele membre ar trebui să aplice prezenta recomandare fără nicio deosebire, cum ar fi originea rasială sau etnică, culoarea, sexul, vârsta, handicapul, orientarea sexuală, limba, religia, opiniile politice sau de altă natură, originea națională sau socială, averea, nașterea sau orice alt statut.

STANDARDE MINIME PENTRU DREPTURILE PROCEDURALE ALE PERSOANELOR SUSPECTATE ȘI ACUZATE CARE FAC OBIECTUL ARESTĂRII PREVENTIVE

Arestarea preventivă ca măsură de ultimă instanță și alternative la detenție

- (14) Statele membre ar trebui să impună arestarea preventivă numai atunci când acest lucru este strict necesar și ca măsură de ultimă instanță, ținând seama în mod corespunzător de circumstanțele specifice fiecărui caz în parte. În acest scop, statele membre ar trebui să aplice măsuri alternative, acolo unde este posibil.
- (15) Statele membre ar trebui să adopte o prezumție în favoarea punerii în libertate. Statele membre ar trebui să solicite autorităților naționale competente să suporte sarcina probei pentru a demonstra necesitatea impunerii arestării preventive.
- (16) Pentru a evita utilizarea necorespunzătoare a arestării preventive, statele membre ar trebui să pună la dispoziție o gamă cât mai largă de măsuri alternative, cum ar fi măsurile alternative menționate în Decizia-cadru 2009/829/JAI a Consiliului ⁽²³⁾ privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în materia deciziilor privind măsurile de supraveghere judiciară ca alternativă la arestarea preventivă.
- (17) Printre aceste măsuri se pot număra: (a) obligația de a se prezenta în fața unei autorități judiciare după cum și atunci când este necesar, de a nu interveni în cursul justiției și de a se abține de la un anumit comportament, inclusiv cel specific unei profesii sau unui anumit loc de muncă; (b) obligația de raportare zilnică sau periodică către o autoritate judiciară, poliție sau altă autoritate; (c) obligația de acceptare a supravegherii de către o agenție desemnată de autoritatea judiciară; (d) obligația de a se supune monitorizării electronice; (e) obligația de a locui la o anumită adresă, cu sau fără condiții privind orele petrecute în acel loc; (f) obligația de a nu părăsi sau de a nu intra în anumite locuri

⁽²³⁾ Decizia-cadru 2009/829/JAI a Consiliului din 23 octombrie 2009 privind aplicarea, între statele membre ale Uniunii Europene, a principiului recunoașterii reciproce în materia deciziilor privind măsurile de supraveghere judiciară ca alternativă la arestarea preventivă (JO L 294, 11.11.2009, p. 20).

sau zone fără autorizație; (g) obligația de a nu se întâlni cu anumite persoane fără autorizație; (h) obligația de a preda pașapoartele sau alte documente de identificare și (i) obligația de a furniza sau de a obține garanții financiare sau de altă natură în ceea ce privește comportamentul pe durata procesului.

- (18) În plus, statele membre ar trebui să solicite ca, în cazul în care o garanție financiară este stabilită ca o condiție pentru eliberare, suma să fie proporțională cu mijloacele de care dispune persoana suspectată sau acuzată.

Suspiciune rezonabilă și motive pentru arestarea preventivă

- (19) Statele membre ar trebui să impună arestarea preventivă numai pe baza unei suspiciuni rezonabile, stabilită printr-o evaluare atentă de la caz la caz, conform căreia suspectul a comis infracțiunea în cauză și ar trebui să limiteze temeiurile legale pentru arestarea preventivă la: (a) riscul de sustragere; (b) riscul de recidivă; (c) riscul ca persoana suspectată sau acuzată să intervină în cursul justiției; sau (d) riscul unei amenințări la adresa ordinii publice.
- (20) Statele membre ar trebui să se asigure că determinarea oricărui risc se bazează pe circumstanțele individuale ale cazului, dar că se acordă o atenție deosebită: (a) naturii și gravității presupusei infracțiuni; (b) pedepsei care poate fi aplicată în cazul condamnării; (c) vârstei, stării de sănătate, caracterului, condamnărilor anterioare și situației personale și sociale a suspectului și, în special, legăturilor cu comunitatea acestuia; și (d) comportamentului suspectului, în special modulul în care acesta și-a îndeplinit eventualele obligații care i-au fost impuse în cursul procedurilor penale anterioare. Faptul că suspectul nu este cetățean al statului în care se presupune că a fost săvârșită infracțiunea sau nu are alte legături cu acesta nu este suficient în sine pentru a concluziona că există un risc de sustragere.
- (21) Statele membre sunt încurajate să impună arestarea preventivă numai pentru infracțiunile pentru care se aplică o pedeapsă privată de libertate minimă de 1 an.

Motivarea deciziilor de arestare preventivă

- (22) Statele membre ar trebui să se asigure că orice decizie a unei autorități judiciare de a impune arestarea preventivă, de a prelunge o astfel de arestare preventivă sau de a impune măsuri alternative este motivată și justificată în mod corespunzător și se referă la circumstanțele specifice ale persoanei suspectate sau acuzate care justifică detenția sa. Persoanei afectate ar trebui să i se pună la dispoziție o copie a deciziei, care ar trebui să includă, de asemenea, motivele pentru care alternativele la arestarea preventivă nu sunt considerate adecvate.

Revizuirea periodică a arestării preventive

- (23) Statele membre ar trebui să se asigure că valabilitatea continuă a motivelor pe baza cărora o persoană suspectată sau acuzată este reținută în arest preventiv este revizuită periodic de către o autoritate judiciară. De îndată ce motivele pentru reținerea persoanei încetează să existe, statele membre ar trebui să se asigure că persoana suspectată sau acuzată este eliberată fără întârzieri nejustificate.
- (24) Statele membre ar trebui să permită ca revizuirea periodică a deciziilor de arestare preventivă să fie inițiată la cererea inculpatului sau, din oficiu, de către o autoritate judiciară.
- (25) Statele membre ar trebui, în principiu, să limiteze intervalul dintre revizuirii la maximum 1 lună, cu excepția cazurilor în care persoana suspectată sau acuzată are dreptul de a depune, în orice moment, o cerere de eliberare și de a primi o decizie cu privire la această cerere fără întârzieri nejustificate.

Audierea persoanei suspectate sau acuzate

- (26) Statele membre ar trebui să se asigure că persoana suspectată sau acuzată este audiată personal sau prin intermediul unui reprezentant legal în cadrul unei audieri organizate în temeiul principiului contradictorialității, în fața autorității judiciare competente care ia o decizie privind arestarea preventivă. Statele membre ar trebui să se asigure că deciziile privind arestarea preventivă sunt luate fără întârzieri nejustificate.

- (27) Statele membre ar trebui să susțină dreptul persoanei suspectate sau acuzate la un proces într-un termen rezonabil. În special, statele membre ar trebui să se asigure că acele cazuri în care a fost impusă arestarea preventivă sunt tratate de urgență și cu diligența necesară.

Căi de atac eficiente și dreptul la o cale de atac

- (28) Statele membre ar trebui să garanteze că persoanele suspectate sau acuzate care sunt private de libertate pot recurge la proceduri în fața unei instanțe, care are competența de a examina legalitatea detenției și, după caz, de a dispune eliberarea.
- (29) Statele membre ar trebui să acorde persoanelor suspectate sau acuzate care fac obiectul unei decizii de arestare preventivă dreptul la o cale de atac împotriva unei astfel de decizii și să le informeze cu privire la acest drept în momentul luării deciziei.

Durata arestării preventive

- (30) Statele membre ar trebui să se asigure că durata arestării preventive nu depășește pedeapsa care poate fi impusă pentru infracțiunea în cauză și nu este disproporționată în raport cu aceasta.
- (31) Statele membre ar trebui să se asigure că durata arestării preventive impuse nu contravine dreptului unei persoane deținute de a fi judecată într-un termen rezonabil.
- (32) Statele membre ar trebui să considere prioritare cazurile care implică o persoană ce face obiectul arestării preventive.

Deducerea din pedeapsa definitivă a timpului petrecut în arest preventiv

- (33) Statele membre ar trebui să deducă perioada care a fost petrecută în arest preventiv, înainte de condamnare, inclusiv în cazul în care este executată prin măsuri alternative, din durata pedepsei cu închisoarea pronunțate ulterior.

STANDARDE MINIME PENTRU CONDIȚIILE MATERIALE DE DETENȚIE

Cazare

- (34) Statele membre ar trebui să aloce fiecărui deținut o suprafață minimă de cel puțin 6 m² în celule individuale și de 4 m² în celule colective. Statele membre ar trebui să garanteze că spațiul personal minim absolut disponibil pentru fiecare deținut, inclusiv într-o celulă colectivă, reprezintă echivalentul unei suprafețe de cel puțin 3 m² per deținut. În cazul în care spațiul personal de care dispune un deținut este mai mic de 3 m², apare o prezumție solidă de încălcare a articolului 3 din Convenția europeană a drepturilor omului. Calculul spațiului disponibil ar trebui să includă suprafața ocupată de mobilier, dar nu și suprafața ocupată de instalații sanitare.
- (35) Statele membre ar trebui să se asigure că orice reducere excepțională a suprafeței minime absolute de 3 m² per deținut este de scurtă durată, ocazională, minoră și este însoțită de o libertate de mișcare suficientă și de activități adecvate în afara celulei. În plus, statele membre ar trebui să se asigure că, în astfel de cazuri, condițiile generale de detenție în centru sunt adecvate și că nu există alți factori agravanți în ceea ce privește condițiile de detenție a persoanei în cauză, cum ar fi alte deficiențe în ceea ce privește cerințele structurale minime pentru celule sau instalații sanitare.
- (36) Statele membre ar trebui să garanteze că deținuții au acces la lumină naturală și la aer curat în celulele lor.

Repartizare

- (37) Statele membre sunt încurajate și, în cazul copiilor, ar trebui să se asigure că deținuții sunt repartizați, în măsura posibilului, în centre de detenție situate în apropierea caselor lor sau în alte locuri adecvate pentru reabilitarea lor socială.

- (38) Statele membre ar trebui să se asigure că persoanele aflate în arest preventiv sunt ținute separat de deținuții condamnați. Femeile ar trebui să fie ținute separat de bărbați. Copiii nu ar trebui să fie plasați în detenție împreună cu adulții, cu excepția cazului în care se consideră că acest lucru este în interesul superior al copilului.
- (39) Atunci când un copil aflat în stare de detenție ajunge la vârsta de 18 ani și, după caz, în cazul tinerilor adulți cu vârsta sub 21 de ani, statele membre ar trebui să le ofere posibilitatea să stea în continuare separat de alți adulți deținuți atunci când acest lucru este justificat, luând în considerare circumstanțele persoanei în cauză, cu condiția ca acest lucru să fie compatibil cu interesul superior al copiilor care sunt deținuți împreună cu persoana respectivă.

Condiții de igienă și sanitare

- (40) Statele membre ar trebui să se asigure că instalațiile sanitare sunt accesibile în orice moment și că acestea oferă o intimitate suficientă deținuților, inclusiv separarea structurală efectivă de spațiile de locuit din celulele colective.
- (41) Statele membre ar trebui să stabilească măsuri eficiente pentru a menține standarde de igienă corecte prin dezinfectare și fumigație. În plus, statele membre ar trebui să se asigure că deținuților le sunt furnizate produse sanitare de bază, inclusiv produse de igienă intimă, și că în celule sunt disponibile apă caldă și apă curentă.
- (42) Statele membre ar trebui să pună la dispoziția deținuților îmbrăcăminte și așternuturi adecvate și curate, precum și mijloace pentru a menține aceste articole curate.

Nutriție

- (43) Statele membre ar trebui să se asigure că alimentele sunt furnizate într-o cantitate suficientă și că sunt de o calitate suficientă pentru a răspunde nevoilor nutriționale ale deținutului și că alimentele sunt preparate și servite în condiții de igienă. În plus, statele membre ar trebui să garanteze că deținuții au în permanență la dispoziție apă potabilă curată.
- (44) Statele membre ar trebui să le asigure deținuților o alimentație nutritivă care să țină seama de vârsta, handicapul, sănătatea, starea fizică, religia, cultura și natura muncii lor.

Timpu petrecut în afara celulei și în aer liber

- (45) Statele membre ar trebui să le permită deținuților să efectueze exerciții în aer liber timp de cel puțin 1 oră pe zi și ar trebui să le pună la dispoziție centre spațioase și echipamente adecvate în acest scop.
- (46) Statele membre ar trebui să le permită deținuților să petreacă o perioadă rezonabilă de timp în afara celulelor lor pentru a se implica în activități profesionale, educaționale și recreative, după cum este necesar pentru un nivel adecvat de interacțiune umană și socială. Pentru a preveni o încălcare a interdicției torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, statele membre ar trebui să se asigure că orice excepție de la această regulă în contextul regimurilor și măsurilor speciale de securitate, inclusiv încarcerarea solitară, este necesară și proporțională.

Munca și educația deținuților – necesare pentru a promova reintegrarea lor socială

- (47) Statele membre ar trebui să investească în reabilitarea socială a deținuților, ținând seama de nevoile lor individuale. În acest scop, statele membre ar trebui să depună eforturi pentru a le oferi o muncă remunerată de natură utilă. În vederea promovării reintegrării cu succes a deținutului în societate și pe piața muncii, statele membre ar trebui să acorde prioritate muncii care implică formare profesională.
- (48) Pentru a ajuta deținuții să se pregătească pentru eliberare și a le facilita reintegrarea în societate, statele membre ar trebui să se asigure că toți deținuții au acces la programe educaționale sigure, favorabile incluziunii și accesibile (inclusiv formare la distanță) care să răspundă nevoilor lor individuale, ținând seama, în același timp, de aspirațiile lor.

Asistență medicală

- (49) Statele membre ar trebui să garanteze că deținuții au acces în timp util la asistența medicală, inclusiv psihologică, de care au nevoie pentru a-și menține sănătatea fizică și mentală. În acest scop, statele membre ar trebui să se asigure că asistența medicală din centrele de detenție respectă aceleași standarde ca cele prevăzute de sistemul național de sănătate publică, inclusiv în ceea ce privește tratamentul psihiatric.
- (50) Statele membre ar trebui să asigure o supraveghere medicală regulată și ar trebui să încurajeze programele de vaccinare și de depistare medicală, inclusiv pentru bolile transmisibile (HIV, hepatita virală B și C, tuberculoza și bolile cu transmitere sexuală) și bolile netransmisibile (în special screening pentru depistarea cancerului), urmate de diagnosticarea și inițierea tratamentului acolo unde este necesar. Programele de educație în domeniul sănătății pot contribui la îmbunătățirea ratelor de screening și a cunoștințelor în materie de sănătate. În special, statele membre ar trebui să se asigure că se acordă o atenție deosebită tratamentului deținuților cu dependență de droguri, prevenirii și îngrijirii bolilor infecțioase, sănătății mintale și prevenirii sinuciderilor.
- (51) Statele membre ar trebui să solicite efectuarea unui examen medical fără întârzieri nejustificate la începutul oricărei perioade privative de libertate și ulterior oricărui transfer.

Prevenirea violenței și a relelor tratamente

- (52) Statele membre ar trebui să ia toate măsurile rezonabile pentru a le garanta siguranța deținuților și a preveni orice formă de tortură sau de rele tratamente. În special, statele membre ar trebui să ia toate măsurile rezonabile pentru a se asigura că deținuții nu sunt supuși violenței sau relelor tratamente din partea personalului din centrul de detenție și că aceștia sunt tratați cu respect. Statele membre ar trebui, de asemenea, să prevadă obligația personalului din centrul de detenție și a tuturor autorităților competente de a proteja deținuții împotriva violenței sau a relelor tratamente aplicate de alți deținuți.
- (53) Statele membre ar trebui să se asigure că îndeplinirea acestei obligații de diligență și orice utilizare a forței de către personalul din centrul de detenție fac obiectul supravegherii.

Contactul cu lumea exterioară

- (54) Statele membre ar trebui să le permită deținuților să primească vizite din partea familiei și a altor persoane, cum ar fi reprezentanți legali, asistenți sociali și medici. Statele membre ar trebui, de asemenea, să le permită deținuților să corespundă în mod liber cu aceste persoane prin scrisori și, cât mai des posibil, prin telefon sau prin alte forme de comunicare, inclusiv prin mijloace alternative de comunicare pentru persoanele cu handicap.
- (55) Statele membre ar trebui să pună la dispoziție centre adecvate pentru ca vizitele de familie să se desfășoare în condiții adaptate copiilor, compatibile cu cerințele de securitate, dar mai puțin traumatizante pentru copii. Astfel de vizite de familie ar trebui să asigure menținerea unui contact regulat și semnificativ între membrii familiei.
- (56) Statele membre ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a permite comunicarea prin mijloace digitale, cum ar fi apelurile video, pentru a le permite deținuților, printre altele, să mențină contactul cu familiile lor, să candideze pentru un loc de muncă, să urmeze cursuri de formare sau să caute cazare în anticiparea eliberării.
- (57) Statele membre ar trebui să se asigure că, în cazul în care deținuților li se interzice în mod excepțional să comunice cu lumea exterioară, o astfel de măsură restrictivă este strict necesară și proporțională și nu se aplică pentru o perioadă lungă de timp.

Asistență juridică

- (58) Statele membre ar trebui să se asigure că deținuții au acces efectiv la un avocat.
- (59) Statele membre ar trebui să respecte confidențialitatea întâlnirilor și a altor forme de comunicare, inclusiv a corespondenței juridice, dintre deținuți și avocații lor.

- (60) Statele membre ar trebui să le acorde deținuților acces la documente referitoare la procedurile lor judiciare sau să le permită să le păstreze în posesia lor.

Cereri și plângeri

- (61) Statele membre ar trebui să se asigure că toți deținuții sunt informați în mod clar cu privire la normele aplicabile în centrul lor specific de detenție.
- (62) Statele membre ar trebui să faciliteze accesul efectiv la o procedură care să le permită deținuților să conteste în mod oficial aspecte ale vieții lor în detenție. În special, statele membre ar trebui să se asigure că deținuții pot depune în mod liber cereri și plângeri confidențiale cu privire la tratamentul lor, atât prin mecanisme interne, cât și externe de tratare a plângerilor.
- (63) Statele membre ar trebui să se asigure că plângerile deținuților sunt tratate cu promptitudine și cu diligență de către o autoritate sau o instanță independentă competentă să dispună măsuri de remediere, în special măsuri de încetare a oricărei încălcări a dreptului de a nu fi supus torturii sau tratamentelor inumane sau degradante.

Măsuri speciale pentru femei și fete

- (64) Statele membre ar trebui să țină seama de nevoile fizice, profesionale, sociale și psihologice specifice ale femeilor și fetelor, precum și de cerințele sanitare și de asistență medicală, atunci când iau decizii care afectează orice aspect al detenției lor.
- (65) Statele membre ar trebui să le permită femeilor deținute să nască într-un spital din afara centrului de detenție. În cazul în care un copil se naște totuși în centrul de detenție, statele membre ar trebui să asigure tot sprijinul și toate facilitățile necesare pentru a proteja legătura dintre mamă și copil și a proteja bunăstarea fizică și mentală a acestora, inclusiv asistența medicală prenatală și postnatală adecvată.
- (66) Statele membre ar trebui să le permită femeilor deținute care au copii de vârstă mică să țină acești copii în centrul de detenție, în măsura în care acest lucru este compatibil cu interesul superior al copilului. Statele membre ar trebui să asigure condiții speciale de cazare și să ia toate măsurile rezonabile adaptate copiilor pentru a asigura sănătatea și bunăstarea copiilor afectați pe toată durata executării pedepsei.

Măsuri speciale pentru cetățenii străini

- (67) Statele membre ar trebui să se asigure că cetățenii străini și alți deținuți cu nevoi lingvistice speciale care sunt privați de libertate au acces rezonabil la servicii profesionale de interpretare și traducere a materialelor scrise într-o limbă pe care o înțeleg.
- (68) Statele membre ar trebui să se asigure că cetățenii străini sunt informați, fără întârzieri nejustificate, cu privire la dreptul lor de a solicita contactarea serviciului diplomatic sau consular al țării lor de cetățenie și că li se pun la dispoziție modalități rezonabile pentru a comunica cu aceste servicii.
- (69) Statele membre ar trebui să se asigure că deținuților le sunt furnizate informații cu privire la asistența juridică.
- (70) Statele membre ar trebui să se asigure că cetățenii străini sunt informați cu privire la posibilitatea de a solicita ca executarea pedepsei sau a măsurilor de supraveghere judiciară premergătoare procesului să fie transferate în țara lor de cetățenie sau de reședință permanentă, precum cea prevăzută de Decizia-cadru 2008/909/JAI și de Decizia-cadru 2009/829/JAI.

Măsuri speciale pentru copii și tineri adulți

- (71) Statele membre ar trebui să se asigure că interesul superior al copilului este considerat primordial în toate aspectele legate de detenția sa și că drepturile și nevoile sale specifice sunt luate în considerare atunci când se iau decizii care afectează orice aspect al detenției sale.

- (72) Pentru copii, statele membre ar trebui să instituie un regim de detenție adecvat și multidisciplinar, care să le asigure și să le protejeze sănătatea și dezvoltarea fizică, mentală și emoțională, dreptul la educație și formare, exercitarea efectivă și periodică a dreptului la viața de familie și accesul la programe care încurajează reintegrarea în societate.
- (73) Orice utilizare a măsurilor disciplinare, inclusiv încarcerarea solitară, utilizarea restricțiilor sau utilizarea forței ar trebui să facă obiectul unor considerații stricte privind necesitatea și proporționalitatea.
- (74) După caz, statele membre sunt încurajate să aplice regimul de detenție a minorilor în cazul delincvenților tineri cu vârsta sub 21 ani.

Măsuri speciale pentru persoanele cu handicap sau cu afecțiuni medicale grave

- (75) Statele membre ar trebui să se asigure că persoanele cu handicap sau alte persoane cu afecțiuni medicale grave beneficiază de o îngrijire adecvată, comparabilă cu cea oferită de sistemul național de sănătate publică, care să răspundă nevoilor lor specifice. În special, statele membre ar trebui să se asigure că persoanele diagnosticate cu afecțiuni medicale legate de sănătatea mintală beneficiază de îngrijire profesională specializată, dacă este necesar, în instituții specializate sau în secții specializate ale centrului de detenție sub supraveghere medicală și că, dacă este necesar, deținuților care urmează să fie eliberați li se asigură continuitatea îngrijirilor medicale.
- (76) Statele membre ar trebui să acorde o atenție deosebită satisfacerii nevoilor deținuților cu handicap sau cu afecțiuni medicale grave și asigurării accesibilității acestora în ceea ce privește condițiile materiale de detenție și regimurile de detenție. Aceasta ar trebui să includă propunerea de activități adecvate pentru astfel de deținuți.

Măsuri speciale de protecție a altor deținuți cu nevoi speciale sau vulnerabilități

- (77) Statele membre ar trebui să se asigure că plasarea în detenție nu agravează și mai mult marginalizarea persoanelor din cauza orientării lor sexuale, a originii lor rasiale sau etnice sau a convingerilor lor religioase sau pe baza oricărui alt motiv.
- (78) Statele membre ar trebui să ia toate măsurile rezonabile pentru a preveni orice violență sau alte rele tratamente, cum ar fi abuzul fizic, mental sau sexual, împotriva persoanelor din cauza orientării lor sexuale, a originii rasiale sau etnice, a convingerilor religioase sau pe baza oricărui alt motiv, comise de personalul din centrul de detenție sau de alți deținuți. Statele membre ar trebui să se asigure că se aplică măsuri speciale de protecție în cazul în care există riscul unor astfel de violențe sau rele tratamente.

Inspecțiile și controlul

- (79) Statele membre ar trebui să faciliteze efectuarea de inspecții periodice de către o autoritate independentă pentru a evalua dacă centrele de detenție sunt administrate în conformitate cu cerințele dreptului național și internațional. În special, statele membre ar trebui să acorde acces neîngrădit Comitetului pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante și rețelei mecanismelor naționale de prevenire.
- (80) Statele membre ar trebui să le permită parlamentarilor naționali să aibă acces la centrele de detenție și sunt încurajate să acorde un acces similar deputaților din Parlamentul European.
- (81) Statele membre ar trebui, de asemenea, să ia în considerare organizarea de vizite periodice la centrele de detenție și la alte locuri de detenție pentru judecători, procurori și avocați ai apărării, ca parte a formării lor judiciare.

Măsuri specifice de combatere a radicalizării în închisori

- (82) Statele membre sunt încurajate să efectueze o evaluare inițială a riscurilor pentru a stabili regimul adecvat de detenție aplicabil deținuților suspecți sau condamnați pentru infracțiuni teroriste și extremiste violente.

- (83) Pe baza acestei evaluări a riscurilor, acești deținuți pot fi plasați într-o aripă separată destinată teroriștilor sau pot fi dispersați în rândul populației penitenciare generale. În acest din urmă caz, statele membre ar trebui să împiedice astfel de persoane să intre în contact direct cu deținuții aflați în situații de vulnerabilitate deosebită în detenție.
- (84) Statele membre ar trebui să se asigure că administrația penitenciarelor efectuează în mod regulat evaluări suplimentare ale riscurilor (la începutul detenției, în timpul detenției și înainte de eliberarea deținuților suspecți sau condamnați pentru infracțiuni teroriste și extremiste violente).
- (85) Statele membre sunt încurajate să pună la dispoziție cursuri de formare generală de sensibilizare pentru întregul personal și cursuri de formare pentru personalul specializat, pentru a recunoaște semnele radicalizării într-un stadiu incipient. Statele membre ar trebui, de asemenea, să ia în considerare punerea la dispoziție a unui număr adecvat de clerici bine pregătiți care să fie alocați centrului de detenție, reprezentând o varietate de religii.
- (86) Statele membre ar trebui să pună în aplicare în închisori măsuri care să prevadă programe de reabilitare, deradicalizare și dezangajare, în vederea pregătirii eliberării, precum și programe pentru perioada de după eliberare, prin care să se promoveze reintegrarea deținuților condamnați pentru infracțiuni teroriste și extremiste violente.

MONITORIZAREA

- (87) Statele membre ar trebui să informeze Comisia cu privire la acțiunile întreprinse ca urmare a prezentei recomandări în termen de 18 luni de la adoptarea acesteia. Pe baza acestor informații, Comisia ar trebui să monitorizeze și să evalueze măsurile luate de statele membre și să prezinte un raport Parlamentului European și Consiliului în termen de 24 de luni de la adoptarea acesteia.

Adoptată la Bruxelles, 8 decembrie 2022.

Pentru Comisie
Didier REYNDEERS
Membru al Comisiei
